

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО

Факультет історії, права і публічного управління

Кафедра історії та культури України

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор
з науково-педагогічної роботи
_____ доц. Гусев С.О.
«___» _____ 20__ року

РОБОЧА ПРОГРАМА ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ

УКРАЇНОЗНАВСТВО

Підготовки бакалаврів

Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка

Спеціальність: 014.14 Середня освіта (Здоров'я людини)

Освітня програма: Середня освіта. Здоров'я людини

Факультет фізичного виховання і спорту

Робоча програма з навчальної дисципліни «Українознавство» для студентів за спеціальністю 014.14 Середня освіта (Здоров'я людини). Ступінь вищої освіти: бакалавр. «27» серпня 2019 року. – 15 с.

Розробники:

Гребеньова В. О., кандидат історичних наук, доцент кафедри історії та культури України;

Жмуд Н. В., кандидат історичних наук, доцент кафедри історії та культури України

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри історії та культури України

Протокол від 27 серпня 2019 р. № 1

Завідувач кафедри історії та культури України

_____проф. Коляструк О.А.

27 серпня 2019 р.

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні навчально-методичної комісії факультету історії, права і публічного управління

Протокол від 28 серпня 2019 р. № 1

Голова НМК

доц. Ніколіна І.І.

28 серпня 2019 р.

©Гребеньова В.О., Жмуд Н. В. 2019 рік

© ВДПУ, 2019 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, СВО	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Вибіркова	
Модулів – 2	Спеціальність: 014.14 Середня освіта (Здоров'я людини)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: написання «Родовіду» та «Історико-етнографічне дослідження окремого населеного пункту»		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		1-й	1-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 3	Ступінь вищої освіти: бакалавр	18 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		18 год.	6 год.
		Лабораторні	
		-	
		Самостійна робота	
		54 год.	80 год.
		Індивідуальні завдання: -	
		Вид контролю: залік	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи (%) становить:

для денної форми навчання – 40 % : 60 %

для заочної форми навчання – 20 % : 80 %

2. Мета, завдання, компетентності та програмні результати навчання

2.1. Метою викладання вибіркової навчальної дисципліни «Українознавство» є, насамперед, пізнання студентами своєї етнічної спадщини, реалізацію етнофора в сучасному етнокультурному просторі. «Українознавство» має сформувати обсяг знань, який необхідний для самостійного вивчення традиційної культури з умінням застосовувати його на практиці, розширити світогляд та сприяти формуванню національного типу особистості.

2.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Українознавство» є:

- висвітлити історію розвитку українознавства та інших наук про народи у світі;
- розкрити понятійно-термінологічний апарат дисципліни;
- розглянути етнічну історію та теорії етногенезу українців;
- розглянути типологію історико-етнографічного районування України;
- вивчити усі складові господарства та матеріальної культури;
- розглянути особливості формування духовної культури українців.

2.3. Компетентності

2.3.1. Загальні компетентності:

- здатність застосовувати загальногуманітарні знання в межах засвоєння предметної області та розуміння професії;
- здатність розглядати суспільні явища в розвитку і конкретних історичних умовах;
- здатність до ефективного комунікування в освітньому середовищі: колективних дій у команді з іншими фахівцями, до організації взаємодії в колективі, до критики та самокритики;
- здатність бути критичним і самокритичним;
- здатність вчитися і бути сучасно навченим;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність діяти по-громадянськи свідомо та соціально відповідально.

2.3.2. Фахові компетентності:

- здатність розуміти особливості формування етнічної території українців, принципи етнографічного районування українського населення та особливості етнографічних груп;
- здатність розуміти своєрідність українського етносу в часі та просторі, формування української нації;
- здатність аналізувати основні складові матеріальної та духовної культури українців, знати її сутнісні риси;
- здатність засвоїти методику польової етнографічної роботи;
- здатність використовувати набуті знання в навчальному процесі при вивченні інших навчальних курсів гуманітарного спрямування.

2.4. Програмні результати навчання:

- вміти використовувати набуті знання в повсякденному житті та в професійній діяльності;
- знати категоріально-понятійний апарат з навчальної дисципліни;
- вміти аналізувати історико-культурну спадщину українського етносу;
- знати історію власного родоводу та методику його дослідження;

- вміти орієнтуватися в особливостях матеріальної та духовної культури українців та інших етносів на території України;
- вміти аналізувати стан культурно-побутових традицій народу, оцінювати їхню роль у житті народу;
- знати основні теорії і концепції етносу, етногенезу.

3. Програма навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. Етнічна історія українців

Тема 1. Предмет і завдання навчальної дисципліни. Джерела етнографічної науки

Термінологія народознавства, українознавства. Зародження і розвиток українського народознавства (Російське географічне товариство, його Південно-Західний відділ). Становлення і перспективи розвитку українського народознавства в незалежній Україні. Українські письменники-етнографи та їх діяльність: Котляревський І., Квітка-Основ'яненко Г., Шевченко Г., Нечуй-Левицький І., Франко І., Українка Леся та ін.

Історичні джерела: письмові документи, матеріали польових досліджень, музейні зібрання, графічні та образотворчі матеріали, дані суміжних наук.

Письмові документи: літописи, хроніки, підручники, щоденники, описи, майнові описи, судові звіти, подимні переписи, топографічні описи, люстрації тощо.

Етнографічні джерела: образотворчі та графічні матеріали, господарські знаряддя праці, предмети хатнього начиння по побуту, одяг тощо.

Музейні зібрання. Музеї-скансени. Музеї в діаспорі. Меморіальні музеї. Музеї закладів освіти.

Тема 2. Концепції етногенезу. Етногенез українського етносу

Поняття “етногенезу”, “етносу”, “нації”. Атрибутні ознаки етносу. Основні етапи етногенезу українців. Теорії походження слов'ян (дніпровська, вісло-дніпровська, вісло-одерська, норманська, азіатська). Концепції походження українців: “єдиної колиски”, автохтонності Грушевського М., безперервності Пастернака Я., незалежного розвитку окремих східнослов'янських народів Дашкевича Я.

Механізм творення етносу. Структуроутворюючі елементи етносу.

Етнічність українців. Найменування України та українців. Етнічна та національна культура. Етнічна самосвідомість та національна ідея.

Тема 3. Історико-етнографічне районування та субетноси українського народу

Основні етапи етнічної історії українського народу. Етнографічні групи українців. Етнічні групи. Історико-етнографічні регіони: Наддніпрянщина, Слобожанщина, Степова Україна, Українське Полісся, Волинь, Поділля. Історико-етнографічні землі: Покуття, Буковина, Гуцульщина, Бойківщина, Лемківщина, Закарпаття тощо. Українська діаспора. Поділля як історико-етнографічний район України.

РОЗДІЛ 2. Господарство і матеріальна культура українців

Тема 4. Основні галузі господарства і заняття населення

Суть понять «матеріальна» і «духовна» культура. З історії виникнення землеробства на Україні. Знаряддя оранки. Вирощування злаків (системи рільництва). Сівба та догляд за рослинами. Зажинки, жнива, обжинки. Молотьба та зберігання вирощеного врожаю. Хліборобські обряди, звичаї та трудові традиції.

Тваринництво, конярство, вівчарство, птахівництво. Обряди та звичаї, пов'язані із тваринництвом.

Тема 5. Ремесла та промисли в Україні

Поняття "промисел" та ремесло. Домашні промисли та ремесла, їх еволюція в практичній діяльності українців. Цехи міських ремісників. Мануфактура. Основні види традиційних народних промислів та ремесел: каменярство, лісові та деревообробні, гончарство, ткацтво, обробка шкіри, килимарство, ковальство, гутництво тощо. Уходництво. Чумацтво. Солеварні та солевидобувні промисли.

Тема 6. Поселення та житло в Україні

Еволюція традиційного житла в Україні. Структура та регіональні особливості українських поселень. Зони та типи поселень в Україні. Українська селянська хата: інтер'єр, екстер'єр. Селянський двір та господарські споруди. Громадські споруди (село, місто). Культова архітектура.

РОЗДІЛ 3. Духовна культура українського етносу

Тема 7. Народні знання, світоглядні вірування й уявлення українського народу

Народна астрономія. Народна метеорологія. Народна математика. Народна ботаніка та зоологія. Народна медицина та ветеринарія. Поняття «календар». Його походження та різновиди. Особливості українського народного календаря. Календарні звичаї та обряди.

Дуалізм світоглядних уявлень. Історичні шляхи світогляду українців: демонологічний, міфологічний, християнський. Релігійний дуалізм (двовір'я). Генезис розвитку вірувань і повір'їв. Християнізація народних вірувань та повір'їв. Український міфологічний пантеон.

Тема 8. Український менталітет

З історії формування поняття «менталітет» та «національний характер» (Липа Ю., Липинський В., Мірчук І., Шерех Ю., Донцов Ю., Забужко О. та ін.). Національний/етнічний характер, психічний склад нації, менталітет, ментальність: співвідношення понять. Чинники, які впливають на формування та функціонування рис національного характеру: генетичний, географічний, історичний, суспільний, культурний. Стійкість чи мінливість рис національного характеру. Етнічні стереотипи.

Основні підходи до розуміння менталітету.

Фактори формування психотипу етносу: природно-географічні (лісостеп безкрайня), іноетнічні впливи, соціальні (різні форми суспільного устрою),

геополітичні (розташування між хліборобським і кочовим світом). Психологічний склад етносу. Зміст етнічної ментальності: характерні особливості світосприйняття; моральні вимоги, норми та цінності; переважаючі життєві настрої; у типи характеру; форми взаємин; у ставленні до праці та організації побуту.

Архетипи української ментальності: архетип Землі-матері (хліборобський психотип); козацький архетип (агресивний, войовничий).

Ментальні структури та механізми створення національного ідеалу (антеїзм, кордоцентризм, індивідуалізм, ірраціоналізм, екзистенціалізм). Основні риси українського менталітету: емоційність, сентименталізм, чутливість, ліризм.

Тема 9. Родинна звичасвість та громадський побут в Україні

Історичні типи сім'ї. Системи спорідненості: австралійська, арабська, гавайська, англійська. Типи сім'ї: парна, полігамна, моногамна.

Формування української родини: рід, розширена сім'я, велика сім'я патріархального типу, розширена (нероздільна сім'я), дворище, нуклерна сім'я. дерево роду, родичі та свояки.

Весільні звичаї та обряди: передвесільний (сватання, умовини, договір, оглядини, заручини, гільце, барвінковий та коровайний обряд, торочини, дівич-вечір), весільний (запрошення на весілля, обдаровування, посад молодих, розплітання коси, шлюб, вінчання, покривання молодої, розподіл короваю, перевезення посагу, перезва, рядження) та післявесільний (хлібини, весільні чини, весільний одяг, символіка весільного обряду) цикли.

Звичай та обряди, пов'язані з народженням дитини. Повір'я, пов'язані з вагітною жінкою. Інститут повивання та ім'янаречення в Україні. Родини та хрестини. Пострижини. Соціалізація особистості.

Поховально-поминальні звичаї та обряди.

Парубочі та дівочі громади. Громадські соціальні інститути: кумівства, побратимства, сусідства, земляцтва. Системи спорідненості.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усьог	у тому числі				
		лк	пз	лз	інд	с.р.		лк	п з	лз	ін д	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1.												
Розділ 1. Етнічна історія українців												
Тема 1. Предмет і завдання навчальної дисципліни. Джерела етнографічної науки	6	2	2			2	8	1	1			6
Тема 2. Концепції етногенезу. Етногенез	8	2	2			4	4					4

українського етносу												
Тема 3. Історико-етнографічне районування та субетноси укр. народу	8	2	2			4	8	1	1			6
Разом за розділом 1	22	6	6			10	20	2	2			16
Розділ 2. Господарство і матеріальна культура українців												
Тема 4. Основні галузі господарства і заняття населення	6	2	2			2	7		1			6
Тема 5. Ремесла та промисли в Україні	8	2	2			4	6					6
Тема 6. Поселення та житло в Україні	8	2	2			2	7	1				6
Разом за розділом 2	20	6	6			8	20	1	1			18
Розділ 3. Духовна культура українського етносу												
Тема 7. Народні знання, світоглядні вірування й уявлення українського народу	8	2	2			4	9		1			8
Тема 8. Український менталітет	8	2	2			4	7		1			6
Тема 9. Родинна звичаєвість та громадський побут в Україні	8	2	2			4	10	1	1			8
Разом за розділом 3	24	8	8			12	26	1	3			22
Модуль 2												
ІНДЗ	24		-	-	24	-	24	-	-	-	24	-
Усього годин	90	18	18		24	30	90	4	6		24	56

5. Теми практичних занять

№/п	Назва теми	Кількість годин	
		д.ф.н.	з.ф.н.
1	Предмет і завдання навчальної дисципліни. Джерела етнографічної науки	2	2
2	Концепції етногенезу. Етногенез українського етносу	2	1
3	Історико-етнографічне районування та субетноси українського народу	2	1
4	Основні галузі господарства і заняття населення	2	
5	Ремесла та промисли в Україні	2	
6	Поселення та житло в Україні	2	
7	Народні знання, світоглядні вірування й уявлення українського народу	2	

8	Український менталітет	2	
9	Родинна звичаєвість та громадський побут в Україні	2	2
	Усього годин	18	6

6. Теми лабораторних занять (не передбачено навчальним планом)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
1.			
2.			

7. Теми індивідуальних занять (не передбачено навчальним планом)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
1.			
2.			

8. Самостійна робота

№/п	Назва теми	Кількість годин	
		д.ф.н.	з.ф.н.
1	Стародавні пам'ятки та джерела з етнографії	3	4
2	Українська діаспора	3	4
3	Народна їжа і харчування українців	3	4
4	Родинні звичаї та обряди	3	8
5	Народний календар українців	3	6
6	Світоглядні уявлення та вірування українців	3	6
7	Менталітет та національний характер	3	6
8	Народна педагогіка українців	3	6
9	Усна народна творчість та образотворче мистецтво українців	3	6
10	Національна та народна символіка українців	3	6
11	Індивідуальні завдання	24	24
	Усього годин	54	80

9. Індивідуальні завдання

Виконується два індивідуальних науково-дослідних завдання у вигляді реферату: власний родовід та історико-етнографічне дослідження окремого населеного пункту на обрану тему.

Перелік тем для ІНДЗ з українознавства

Всі теми стосуються окремого, досліджуваного населеного пункту, обов'язково на основі опитувань кількох респондентів. Роботи потрібно ілюструвати фотографіями, планами, схемами. Вказувати відомості про респондентів: повні імена, вік, місце проживання, адреси. Зазначати хронологію подій і явищ, що описуються: „у 1950-х роках, у др.пол. 1970-х”. тощо.

1. Історія населеного пункту.
2. Топоніміка населеного пункту.
3. Етнічно-конфесійний склад населеного пункту. (Наявність представників різних етносів, їх співвідношення. Взаємини між представниками різних націй. Міграційні процеси.)
4. Міграційні процеси у населеному пункті (рр.): причини та наслідки.
5. Сімейно-побутова обрядовість: родинні звичаї та обряди.
6. Сімейно-побутова обрядовість: весільні звичаї та обряди.
7. Сімейно-побутова обрядовість: поховально-поминальні звичаї та обряди.
8. Історія музею населеного пункту.
9. Народна педагогіка (Морально-етичні норми народної педагогіки. Джерела української етнопедагогіки. Народне дитино- та родинознавство. Сім'я - основний осередок виховання. Принципи та виховний ідеал. Етнічність у вихованні підростаючих поколінь).
10. Народні ігри та забави. Традиційна українська іграшка: види та технологія виготовлення.
11. Студентський фольклор: повір'я, забобони, сленги (кількох поколінь, можна на прикладі родини).
12. Фольклорно-етнографічні колективи населеного пункту (історія створення, склад, репертуар, зробити фото колективу).
13. Домашні промисли та ремесла (опис характерних для населеного пункту).
14. Особливості української традиційної архітектури населеного пункту: інтер'єр житла (опис, план, фото 4-8 жител); господарський двір (опис, план, фото 4-8 дворів).
15. Традиційний одяг українців: жіночий, чоловічий, дитячий (опис, фото, зарисовки, самі експонати).
16. Дослідження некрополів населеного пункту. Кількість цвинтарів, їх розташування, термін використання, особливості, опис давніх кам'яних хрестів і пам'ятників.
17. Антропологічне дослідження населеного пункту. (Перелік прізвищ, що використовуються в селі, аналіз відсоткового співвідношення. Зміни прізвищ в повоєнний період, поява нових прізвищ, згасання старих родин).
18. Громади на Поділлі (записати звичаї та обряди, пов'язані з ними).
19. «Аграрна культура українців» (колгоспне та приватне сільськогосподарське життя селян).
20. Образ «свого» – «чужого» в етнокультурі українців.
21. Життя подільського села в період окупації (1941-1944 рр.).
22. Друга світова війна у спогадах людей.
23. Розпаювання колгоспів та ставлення до цього українських селян.
24. Персоналії (відомі особистості населеного пункту).

25. Урбанізація Вінниці 60-70-х рр. XX ст.
26. Локальна ідентичність вінничан.
27. Повсякденне життя в 1980-1990-ті роки.
28. Культурний ландшафт населеного пункту (описати і відфотографувати громадські споруди та громадські місця; зафіксувати всі існуючі пам'ятки культури, архітектури; пам'ятники).
29. Молодіжні субкультури у моєму населеному пункт.

10. Методи та технології навчання

Процес навчання з дисципліни «Українознавство» ґрунтується на використанні традиційних та сучасних методів. Основні форми і методи навчання: словесний виклад лекційної теми, перевірка знань на практичному занятті (усне опитування в формі співбесіди), поточне і підсумкове тестування (передусім для перевірки знання лекційного матеріалу і виконання завдання на самостійну роботу), реферативні виступи з досліджень (індивідуально-дослідні завдання). З метою формування професійних компетенцій широко впроваджуються інноваційні методи навчання, що забезпечують комплексне оновлення традиційного педагогічного процесу. Це, наприклад, дискусія, тренінг, мозковий штурм, застосування ІКТ для презентації й опрацювання навчального матеріалу) методи.

11. Критерії та методи оцінювання

Перевірка знань і присвоєння балів відбувається на практичному занятті.

Засоби діагностики успішності навчання:

Для визначення рівня засвоєння студентами навчального матеріалу використовуються такі засоби діагностики успішності навчання:

- поточний контроль (оцінювання усних і письмових відповідей під час практичних занять, написання контрольної роботи та поточне тестування після вивчення змістового модуля);
- контроль за самостійною роботою (виконання завдань до практичних занять, написання власного родоводу)
- підготовка навчально-дослідних завдань (ІНДЗ) на запропоновану тему.

Усі форми контролю включено до 100-бальної шкали оцінювання.

При оцінюванні знань студентів з дисципліни «Українознавство» викладачі керуються такими критеріями:

Рівень знань студента (в балах)	ЄКТС	Критерії оцінювання знань студента
90-100	А	Студент вільно володіє категоріальним апаратом з українознавства, допоміжних історичних й етнологічних дисциплін, оперує базовими методиками історико-етнологічних та етнографічно-краєзнавчих студій, демонструє високий рівень навичок аналізу конкретних зразків традиційної культури українців, творчо використовує теоретичні знання з українознавства. Відповідь на

		контрольні запитання містить посилання на певні першоджерела, явища, персоналії етнологів. Студент знає основний методичний інструментарій щодо навчання українознавства в загальноосвітній школі в контексті навчально-виховної роботи. Відповідь містить науково-обґрунтовані висновки.
80-89	B	Студент демонструє достатній рівень володіння теоретичним матеріалом курсу, уміння пов'язувати теоретичні положення з історичними фактами та сучасністю, самостійність мислення, знання необхідної термінології. Відповідь на контрольні запитання є розгорнутою з посиланням на необхідні етнологічні явища українознавства та краєзнавчо-туристичної роботи.
75-79	C	Студент може допускати несуттєві помилки за умови загальної наукової грамотності та незначні помилки при перевірці знань з циклу українознавчих дисциплін; систематизує та узагальнює набуті знання, самостійно виправляє допущені помилки, добирає переконливі аргументи на підтвердження власних суджень.
60-74	D	Студент демонструє фрагментарне володіння теоретичним матеріалом курсу, неповні знання основних термінів та основних принципів розвитку науки, недостатні уміння практичного використання теоретичного матеріалу, обґрунтування основних теоретичних положень при аналізі конкретних зразків культури. Студент повинен правильно виконати 60% завдань під час контролю знань з етнологічних дисциплін.
50-59	E	Студент володіє навчальним матеріалом на початковому рівні його засвоєння, відтворює незначну його частину, правильно виконує половину завдань з аналізу заданого етнографічного матеріалу.
35-49	FX	Незадовільно, студент розуміє навчальний матеріал на елементарному рівні його засвоєння, відтворює лише окремі фрагменти етнологічних процесів та явищ, дає загальну відповідь з допомогою викладача. В цілому відповідь незадовільна з можливістю повторного складання.
1-34	F	Неприйнятні знання, обов'язковий повторний курс. Невиконання студентом 70% усіх завдань протягом вивчення дисципліни.

Шкала оцінювання: розширена та ECTS

Сума балів за всі види навчальної	Оцінка ECTS	Оцінка за розширеною шкалою для екзамену, заліку, курсового проекту
-----------------------------------	-------------	---

діяльності		(роботи), практики
90-100	A	відмінно
80-89	B	дуже добре
75-79	C	добре
60-74	D	задовільно
50-59	E	достатньо
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	неприйнятно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

8. Розподіл балів, які отримують студенти

ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ ТА САМОСТІЙНА РОБОТА																		Підсумкова контроль (залік)	Загальна кількість балів	
РОЗДІЛ 1 – 25						РОЗДІЛ 2,3 – 55														
Т1		Т2		Т3		Тест 1	Т 4		Т5		Т6		Т7		Т8		Т 9			Тест 2
Ауд.	СР	Ауд	СР.	Ауд	СР.		Ауд	СР	Ауд	СР.	Ауд	СР.	Ауд	СР.	Ауд.	СР.	Ауд	СР		
3	2	3	2	3	2		10	3	2	3	2	3	2	3	2	3	2	3	2	
																		20	100	

13. Методичне забезпечення

1. Гребеньова В.О., Жмуд Н.В. Українознавство: методичні рекомендації до практичних занять та організації самостійної роботи для студентів 1 курсу різних спеціальностей ВДПУ. – Вінниця, 2019. – 22 с.

2. Українське народознавство. Методичні матеріали. Вінниця, 2001.

3. Тексти лекцій, питання до практичних занять, завдання для самостійної роботи, комплекс питань для контролю засвоєних знань, вимоги і теми до написання творчих робіт, питання до заліку.

14. Рекомендована література

Основна

1. Бондаренко Г. Українська етнокультура в контексті глобалізаційних викликів. К.: ІМФЕ ім. М.Т.Рильського НАН України, 2014. 226 с.
2. Борисенко В.К. Етнокультурні зв'язки українців та поляків Східного Поділля (кінець XIX – початок XX сторіччя). К. : ІМФЕ ім. М.Т.Рильського НАН України, 2014. – 206 с.
3. Борисенко В. К. Сімейна обрядовість українців XX - початку XXI століття. Київ, 2016. 256 с.
4. Вовковічер Т.М. Вербальні тексти у народній вишивці XIX – першої половини XX ст.: генезе, семантика, прагматика. К.: НВП «Видавництво «Наукова думка» НАН України», 2019. 173 с.
5. Гримич М.В. Звичаєве цивільне право українців XIX - початку XX століття. К.: Арістей, 2006. 560 с.
6. Іванчишен В.Р. Каменотесний промисел Східного Поділля кінця XIX - початку XXI століття: побутовий та сакральний виміри / Національна академія наук України, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського. Київ : НВП «Видавництво «Наукова думка»», 2017. 214 с.
7. Колодюк І. Жіноче тіло у традиційній культури українців. К.: КН. Клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2013. 228 с.
8. Колодюк І. Чоловіче тіло у традиційній культури українців. Харків: Книжковий клуб, 2016. 222 с.
9. Лозко Г. Українське народознавство. Видання п'яте, доповнене та перероблене. Тернопіль: Мандрівець, 2014. 304 с.
10. Олійник М. В. Український одяг у системі міської культури Києва (друга половина XIX - початок XXI століття): монографія. Київ, 2017. - 312 с.
11. Соболева О.В. Весілля кримських татар: традиційні форми та трансформації -Біла Церква: Вид. Пшонківський О. В., 2015. 360 с.
12. Стішова Н.С. Українські календарні свята осіннього циклу: монографія. К.: Б.в., 2017. 240 с.
13. Українська етнологія: навч. посіб. / за ред. В.Борисенко. К., 2007. 400 с.
14. Ярова А. В. Традиційне житло Чернігівщини кінця XIX - першої половини XX століття : монографія. Київ, 2017. 196 с.

Додаткова

1. Пилипак М. А. Українське весілля Східного Поділля середини XX - початку XXI століття: монографія. К. : ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України; Уфа : Уфимська філія МДГУ ім М. О. Шолохова, 2015. 210 с.
2. Пономар Л. Народний одяг Правобережного Полісся середини XIX – середини XX ст. Історико-етнографічний атлас. Словник. К.: ТОВ «Бизнесполиграф», видавець ГО «Центр дослідження та відродження Волині». 2015. 268 с.

3. Україна й українство в етнокультурних процесах: збірник наукових праць. К.: НДІУ, 2017. 156 с.
4. Українська культура XX – XXI ст. : соціоантропологічний аспект: зб. наук. праць / [наук. ред. М. Гримич] Київ : Дуліби, 2015. 236 с

15. Інформаційні ресурси

1. Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Рильського : офиц. сайт [Електронний ресурс]. – 2008- . – Режим доступу: <http://www.etnolog.org.ua>. – Дата доступу: 24.08.14.
2. Народна творчість та етнологія : журн. Ін-ту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Рильського : офиц. сайт [Електронний ресурс]. – 2008- . – Режим доступу: <http://nte.etnolog.org.ua/>. – Дата доступу: 24.08.14.